

บทคัดย่อ

การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของป่าไม้และสัตว์ป่าบริเวณแนวเชื่อมต่อระบบนิเวศระหว่างอุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาวและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าควนแม่ยายหมอน ซึ่งถูกแบ่งแยกออกจากกันโดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4006 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหลากหลาย ความมากมาย และความคล้ายคลึงกันของสัตว์ป่าตลอดจนถึงที่อยู่อาศัยในทั้งสองพื้นที่อนุรักษ์ รวมถึงปัจจัยคุกคามที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 64-66 การศึกษาด้านสัตว์ป่าใช้วิธีการวางแนวสำรวจจำนวน 6 แนว ในพื้นที่อนุรักษ์ทั้งสองพื้นที่โดยมีความยาวเส้นสำรวจเส้นละ 3 กิโลเมตร โดยแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ฤดูกาล พร้อมทั้งนำกล้องดักถ่ายอัตโนมัติ ไปติดตั้งไว้ในพื้นที่ศึกษา นำข้อมูลที่ได้มาประเมินการปรากฏ, ความชุกชุมของสัตว์ป่า และการกระจายตัวของประชากรของสัตว์ป่าแต่ละชนิดทั่วทั้งพื้นที่เป้าหมาย สำหรับการศึกษาด้านนิเวศวิทยาป่าไม้ใช้วิธีวางแปลงตัวอย่างชั่วคราวขนาด 30 x 60 เมตร ในพื้นที่อนุรักษ์ทั้งสองพื้นที่ ทำการเก็บข้อมูลองค์ประกอบทางชีววิทยาของชนิดพันธุ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลมิติต่าง ๆ

ผลการศึกษาด้านสัตว์ป่าพบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจำนวน 27 ชนิด ที่มีความชุกชุมมากในพื้นที่ได้แก่ หมูป่า (*Sus scrofa*) กระรอกทองแดง (*Callosciurus erythraeus*) เม่นหางพวง (*Atherurus macrourus*) และค้างแวนถิ่นใต้ (*Trachypithecus obscurus*) เมื่อเปรียบเทียบดัชนีความคล้ายคลึงของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในสองพื้นที่พบว่ามีความคล้ายคลึงในระดับค่อนข้างสูง (0.78) แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบนิเวศป่าไม้ ซึ่งพบจำนวน 7 ชนิด คือ หมูป่า (*S. scrofa*) เก้ง (*Muntiacus muntjak*) กวางป่า (*Rusa unicolor*) กระต๊อง (*Bos gaurus*) หมิวหมา (*Helarctos malayanus*) เลียงผา (*Capricornis sumatraensis*) และสมเสร็จ (*Tapirus indicus*) พบว่ามีดัชนีความคล้ายคลึงกันค่อนข้างสูงเช่นกัน (0.71) แสดงให้เห็นว่าชนิดพันธุ์สัตว์ป่า และจำนวนสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาทั้งสองพื้นที่นี้ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก อีกทั้งมีการเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างพื้นที่อย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ยังสำรวจพบนกจำนวน 66 ชนิด 34 วงศ์ 50 สกุล สัตว์เลื้อยคลาน จำนวน 28 ชนิด 12 วงศ์ 24 สกุล และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก จำนวน 17 ชนิด 7 วงศ์ 14 สกุล ส่วนการศึกษาด้านนิเวศวิทยาป่าไม้ แปลงตัวอย่างในฝั่งอุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว มีค่าดัชนีความหลากหลายทางชีวภาพของไม้ใหญ่ คำนวณตามวิธีของ Shannon-Weiner (Magurran, 1988) เท่ากับ 4.25 พบไม้ใหญ่ 207 ต้น 98 ชนิด 42 วงศ์ โดยวงศ์ที่พบจำนวนชนิดมากที่สุด ได้แก่ EUPHORBIACEAE และ PHYLLANTHACEAE 7 ชนิด เท่ากัน ไม้หนุ่มพบ 61 ชนิด 31 วงศ์ โดยวงศ์ที่พบจำนวนชนิดมากที่สุด ได้แก่ RUBIACEAE ลูกไม้ และกล้าไม้พบ 17 ชนิด 14 วงศ์ โดยวงศ์ที่พบจำนวนชนิดมากที่สุด ได้แก่ ANACARDIACEAE EBENACEAE และ EUPHORBIACEAE จำนวน 2 ชนิดเท่ากัน แบ่งชั้นเรือนยอดได้ 4 ชั้น เรือนยอดเหนือเรือนยอดชั้นบน (ความสูง ≥ 30 เมตร) มีพันธุ์ไม้เด่น ได้แก่ ยางยูง (*Dipterocarpus grandiflorus*) เคียนทราย (*Shorea gratisissima*) พวมพร้าว (*Lophopetalum floribundum*) มะมุดป่า (*Mangifera foetida*) เรือนยอดชั้นบน (ความสูง 23-29 เมตร) มีพันธุ์ไม้เด่น คือ ชุมแสง โคนใบต่อม (*Xanthophyllum affine*) ชะมวงช้าง (*Garcinia nigrolineata*) ยางยูง (*D.*

grandiflorus) กรายดำ (*Hopea oblongifolia*) ก่อหลับเล็ก (*Lithocarpus reinwardtii*) ตะพง (*Endospermum diadenum*) เรือนยอดชั้นกลาง (ความสูง 15-22 เมตร) และเรือนยอดชั้นล่าง (ความสูง < 15 เมตร) สำหรับแปลงตัวอย่างในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าควนแม่ยายหม่อน มีค่าดัชนีความหลากหลายเท่ากับ 4.06 พบไม้ใหญ่ 211 ต้น 81 ชนิด 33 วงศ์ โดยวงศ์ที่พบจำนวนมากที่สุด ได้แก่ MYRTACEAE และ RUBIACEAE 7 ชนิดเท่ากัน ไม้หนุ่มพบ 68 ชนิด 34 วงศ์ โดยวงศ์ที่พบจำนวนมากที่สุด ได้แก่ RUBIACEAE ลูกไม้และกล้าไม้พบ 25 ชนิด 16 วงศ์ โดยวงศ์ที่พบจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ANACARDIACEAE แบ่งชั้นเรือนยอดได้ 3 ชั้น เรือนยอดชั้นบน (ความสูง ≥ 25 เมตร) มีพันธุ์ไม้เด่น ได้แก่ ตีนเป็ดพรุ (*Alstonia angustiloba*) พวมพร้าว (*L. floribundum* Wight) ยางยูง (*D. grandiflorus*) ไข่เตี่ยว (*Parashorea stellata*) ทูเรียนป่า (*Durio mansonii*) เรือนยอดชั้นกลาง (ความสูง 15 – 24 เมตร) มีพันธุ์ไม้เด่น คือ เปரியง (*Swintonia floribunda*) มะม่วงเลือด (*Knema andamanica* subsp. *peninsularis*) บุนนาค (*Mesua ferrea*) กรายดำ (*H. oblongifolia*) และเรือนยอดชั้นล่าง (ความสูง < 15 เมตร) เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองพื้นที่ พบว่าชนิดพันธุ์ไม้ประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่หนึ่งสามารถพบได้ในอีกพื้นที่หนึ่ง มีค่าดัชนีความคล้ายคลึงอยู่ที่ 50.62% มีจำนวนชนิดที่เหมือนกัน 61 ชนิด จากจำนวนชนิดรวมทั้ง 2 แปลง 180 ชนิด

คำสำคัญ : แนวเชื่อมต่อระบบนิเวศ, ความหลากหลาย, อุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว, เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าควนแม่ยายหม่อน